

Програм и приоритети председавања Босне и Херцеговине Јадранско-јонском иницијативом и стратегијом ЕУ за Јадранско-јонски регион 2022/23

Босна и Херцеговина је преузела једногодишње председавање Јадранско-јонском иницијативом (AI) и Стратегијом ЕУ за Јадрански и јонски регион (EUSAIR) 1. јуна 2022. године. Председавање је преузето од Албаније и биће предато Хрватској јуна 2023. године. Преносимо вам најзначајније детаље Програма председавања Босне и Херцеговине.

Председавање Босне и Херцеговине се дешава 22 године после Декларације из Анконе, која је усвојена у циљу унапређења регионалне сарадње као инструмента за подстицање мира, демократије, људских права, безбедности, политичког и економског развоја у Јадранско-јонском региону, а у циљу стварања најчвршће основе за напредак у процесу европских интеграција Западног Балкана. Као свој главни приоритет током председавања, Босна и Херцеговина предвиђа убрзање **процеса европских интеграција**.

Да би се избегло ширење дезинформација у вези проширења, неверица и губитка кредибилитета ЕУ у региону западног Балкана, процес проширења ЕУ мора да се оживи. Обећање о перспективи ЕУ дато је људима и земљама у региону током самита у Солуну и Солунске декларације пре скоро 20 година. Обавеза и одговорност председавања је да се уложе сви могући напори и обезбеди да процес не постане

вишегенерацијски. Сматра се да је претходно речено један од главних разлога зашто младе генерације напуштају регион.

Стога ће млади и брига о њима бити на врху приоритета председавања Босне и Херцеговине. Млада генерација би могла да направи одлучне кораке ка завршетку процеса помирења у региону Западног Балкана. Размена ученика и студената, као и други програми ће приближити друштва и побољшати боље међусобно разумевање. Као што је већ наглашено, гаранција за успоравање одлива мозгова и ублажавање његових дугорочних негативних ефеката, води преко дефинисаног пута проширења ЕУ који није преоптерећен безбројним предусловима.

Као једно од важних питања које је снажно повезано са приоритетом проширења подразумева давање више јасноће у вези са учешћем земаља у оквиру Инструмената за приступну помоћ (IPA) у имплементацији ЕУСАИР-а као што је наведено у наставку:

- Јаче ангажовање Генералног директората за суседство и преговоре о проширењу и сродних делегација ЕУ у имплементацији ЕУСАИР-а ;
- Превазилажење препрека за побољшање процеса уграђивања ЕУСАИР-ових водећих приоритета у процесе планирања и програмирања Инструмената за приступну помоћ (IPA);
- Допринос смањењу постојеће диспропорције у вези са расположивим фондовима ЕУ за државе чланице ЕУ и државе чланице које нису чланице ЕУ (правило „без нових средстава“ које се односи на све макро-регионалне стратегије ЕУ (MRS).

Други приоритет ће бити **туризам и култура**: Наводи се да ће председавање Босне и Херцеговине наставити досадашње напоре у промоцији региона као главне туристичке дестинације због своје велике природне и културне ризнице. Сектор туризма је озбиљно погођен пандемијом КОВИД-19, али с обзиром да пандемија губи свој глобални утицај, потребно је развијати иновативне производе и услуге како би се олакшао опоравак туристичког сектора на одржив начин. То укључује зелени туризам као инспирацију за нове туристичке дестинације, утицај друштвених мрежа на креирање туристичких брендова итд. Јадранско-јонска регија је једна од најзанимљивијих туристичких дестинација на европском континенту. Седам од 30 најпосећенијих региона у Европи налази се у овој области, која садржи 15% свих европских атракција. Стога ће током председавања БиХ бити организовани посебни догађаји посвећени туризму.

Заштита животне средине ће такође бити високопозиционирана на листи приоритета. Европски зелени договор, Зелена агенда за Западни Балкан (измењена због последица рата у Украјини и тренутних високих цена енергената), циркуларна економија са управљањем нултим отпадом, биће у фокусу. Потребно је истражити и одржати нови начини за развој зелене енергије, као и независне регионалне изворе снабдевања енергијом. Транзиција зелене енергије у региону Западног Балкана је веома тежак задатак за остварење без одлучне помоћи ЕУ. Још једна приоритетна област је **повезаност унутар региона**, са посебним фокусом на енергетске и транспортне мреже.

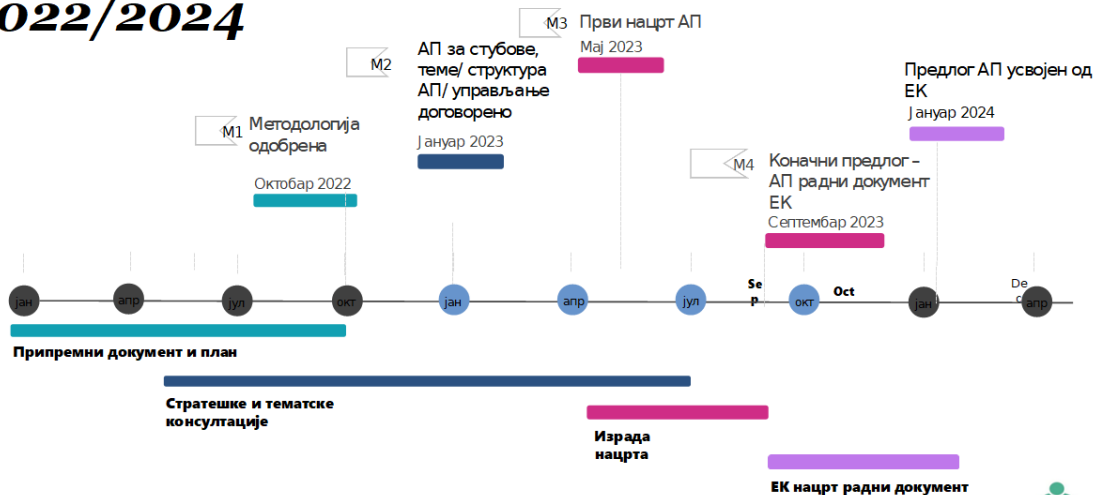
Босна и Херцеговина ће радити на јачању сарадње између макро-регионалних стратегија ЕУ будући да у имплементацији ЕУСДР (EUSDR) учествује и пет земаља из ЕУСАИР-а.

Закључује се да заједно са водећим партнером Тачке подршке ЕУСАИР-а (Facility Point) и Генералним директоратом за регионалну и урбану политику (DG REGIO), председаваће дати све од себе да допринесе процесу ревизије Акционог плана ЕУСАИР-а. Стога ће Босна и Херцеговина такође организовати активности које превазилазе тренутне тематске приоритете ЕУСАИР-а, попут одрживог руралног развоја и промоције друштвених тема. Планиран је посебан догађај о родној равноправности, као свеобухватној теми, укључујући промоцију економских и социјалних права и оснаживање гласа девојака и жена.

Ревизија Акционог плана ЕУСАИР-а

ЕУСАИР временска линија ревизије 2022/2024

Декларацијом из Изоле земље учеснице позване су да размотре неопходност ревизије Акционог плана ЕУСАИР-а како би се Стратегија прилагодила променама и боље одговорила на тренутне изазове. Декларацијом из Тиране потврђена је посвећеност процесу ревизије Акционог плана ЕУСАИР-а.

Разлози за ревизију ЕУСАИР акционог плана

Након седам година спровођења, може се рећи да је Стратегија довољно обимна и добро конципирана, као и да је производила резултате и током кризе Ковид-19. Међутим, појавили су се бројни нови изазови као што су прилагођавање климатским променама и декарбонизација, дигитализација, економски опоравак од ковида, укључивање младих, миграције, родна равноправност и оснаживање жена, безбедност итд. Садашње кризе као што су рат у Украјини, прилагођавања енергетског сектора, криза транспорта хране и ефекти које производе у региону, такође захтевају координисан одговор. Штавише, пријем нових земаља региона у чланство Стратегије само по себи

захтева ревизију Акционог плана. Овим се јача улога ЕУСАИР-а и њен допринос проширењу ЕУ као и постизање пуноправног чланства земаља кандидата који су део ЕУСАИР-а. Од самог почетка, европске интеграције су један од два главна циља Стратегије, заједно са усклађеним и одрживим развојем.

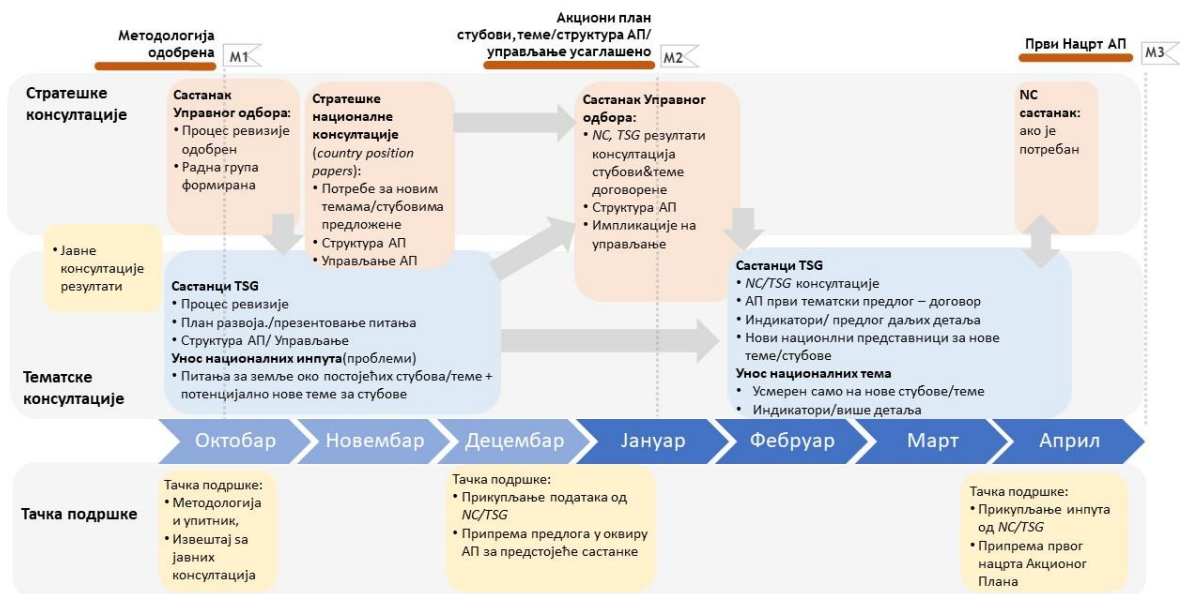
У основи, ревизија Акционог плана мора да задовољи два циља:

а) да боље одговори на тренутне изазове, укључујући оне изазване пандемијом Ковид-19 и украјинском кризом, а у складу са постојећим плановима и стратешким смерницама ЕУ и Западног Балкана.

б) да прилагоди Стратегију променама у својој структури пријемом нових земаља и да ојача улогу Стратегије у промовисању и праћењу процеса проширења, као и да подржи Западни Балкан у реформском процесу усвајања *acquis communautaire*.

Обим ревизије

Детаљни ЕУСАИР Акциони план ревизије до пролећа 2023

Узимајући у обзир налазе ЕУСАИР евалуације, релевантне извештаје Европске комисије и искуство земаља учесница, предлоге тематских управљачких група и ЕУСАИР заинтересованих страна, процес ревизије се фокусира на следеће:

- Стратешки одговор: стубови и теме;
- Елементе Акционог плана;
- Тематски садржај Акционог плана;
- Управљање ЕУСАИР-ом (интерно и екстерно);
- Сарадња Стратегије са другим макро-регионалним стратегијама, стратегијама за морске сливове и другим иницијативама у региону;
- Интеракција ЕУСАИР-а са европским средствима за финансирање (укључивање у планове и имплементацију);
- Сарадња са кључним имплементаторима у региону.

Процес ревизије ће укључити све могуће заинтересоване стране (ЕУ, ЕУСАИР кључне актере, националне, регионалне и локалне актере, цивилно друштво, академску заједницу и друге). Ревизија ће на одговарајући начин узети у обзир принцип инклузивног учешћа који омогућава заједнички концепт Стратегије кроз различите нивое консултација:

- Стратешке консултације (Управни одбор, Национални координатори);
- Тематске консултације (Тематске управљачке групе - TSG);
- Јавне консултације (ЕУСАИР кључни актери и заинтересована јавност са посебним фокусом на младе).

ЕУСАИР интерне консултације планиране су на два нивоа:

Стратешке консултације су организоване на нивоу Националних координатора и Управног одбора и односе се на ревизију стубова и тема Акционог плана, структуре Акционог плана (које елементе укључити у Акциони план), валидацију и одобравање садржаја Акционог плана предвиђених тематским нивоом и сродним импликацијама које утичу на управљање ЕУСАИР-ом. Национални координатори предлажу стратешке позиције својих земаља. Формирана је радна група за ревизију која служи за оперативну координацију између састанака како би се олакшао процес и пре састанака Управног одбора дошло до заједничког договора о предлозима. Радна група се састоји од ограниченог броја именованих Националних координатора како би се постигла неопходна оперативност.

Тематске консултације су организоване на нивоу Тематских радних група с циљем да

идентификују активности Акционог плана и припреме предлоге садржаја Акционог плана. Координатори стубова организују тематске консултације уз подршку Водећег партнера пројекта „Тачка подршке“ (у сарадњи са спољним консултантима) и са тематским експертима стубова. Предлоге земаља прикупљају координатори стубова, уз подршку тематских експерата при припреми предлога за стратешки ниво. Резултати тематских консултација биће основа за спровођење националних консултација.

Водећи партнер „Тачке подршке“ координира временски распоред ових консултација како би осигурао адекватну размену предлога. Резултате стратешких консултација Водећи партнер ће представити Тематским радним групама ради пружања стратешких смерница. Док ће резултати тематских консултација биће представљени од стране Водећег партнера пројекта или координатора стубова на стратешком нивоу, прикупљањем повратних информација. Ова размена је планирана да се дешава неколико пута током процеса ревизије. Када се припреми нацрт Акционог плана, други круг националних консултација биће организован у земљама од стране чланова имплементационих тела ЕУСАИР-а.

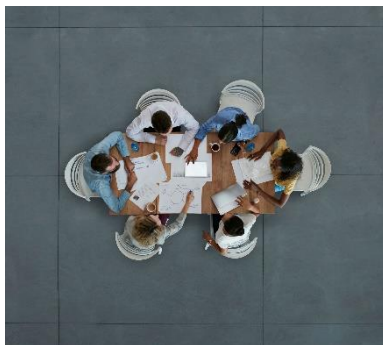
Оба процеса консултација почињу након одобрења Методологије процеса ревизије од стране Управног одбора. За сваку Тематску радну групу, методологија ће бити припремљена заједно са одговарајућим упитницима. Циљ првог круга тематских консултација је прикупљање предлога о стубовима и темама постојећег Акционог плана.

У децембру 2022. године Водећи партнер ће објединити прикупљене инпуте у предлоге за састанке почетком 2023. године. У фебруару ће бити организовани састанци Националних координатора и Управног одбора како би се одлучило о стубовима и темама Акционог плана, елементима Акционог плана и импликацијама на управљање.

Састанци Тематских радних група ће уследити у фебруару и марту 2023. године како би се потврдили резултати прве рунде консултација и договорио прелиминарни садржај елемената Акционог плана који су усклађени са одлукама Управног одбора. На састанцима ТРГ-а, релевантне нове стубове/теме договорене од стране Управног одбора, представиће Водећи партнер, на којима ће бити разматрани и предлози индикатора.

Након другог круга тематских консултација, уколико буде потребе, биће организован још један састанак Националних координатора, како би се усагласиле одлуке које детаљније разрађују Акциони план. Након тога планирано је да буде сачињен Први нацрт Акционог плана, а друга рунда националних консултација биће организована у земљама од стране кључних актера ЕУСАИР-а. Повратне информације ће прикупљати Водећи партнер, а сви додатни састанци организоваће се у случају потребе да се реше преостала питања. Нацрт радног документа Европске комисије биће спреман до краја јуна 2023. године, а свако додатно усаглашавање мораће да се организује током лета како би коначни документ био спреман у августу 2023. године за одобрење Управног одбора у септембру 2023. године.

Укључивање младих у процес планирања и имплементације ЕУСАИР-а

Утемељено на Стратегији ЕУ за младе и на Манифесту од младих за младе са циљем обликовања европске политике сарадње, четири макро-регионалне стратегије ЕУ развиле су различите приступе укључивања младих, како би подстакле ангажовање младих Европљана за питање будућности европске територијалне сарадње. У циљу припреме адекватне акције, потрено је сагледати на који начин макро-регионалне стратегије укључују младе.

Стратегија ЕУ за алпски регион (EUSALP - ЕУСАЛП) је изабрала приступ одозго ка

доле, где ће млади бити интегрисани у тела која доносе одлуке. Омладински савет ЕУ Стратегије за алпски регион се заснива на пројекту „youth.Shaping.EUSALP“ који финансира Interreg Alpine Space. У поменутом пројекту спроведене су четири значајније активности: организовање ЕУСАЛП омладинског кампа, покретање ЕУСАЛП онлајн платформе, спровођење конкурса „Предложи свој пројекат“, као и интеграција ЕУСАЛП омладинског савета у ЕУСАЛП.

Укључивање младих у оквиру Стратегије ЕУ за дунавски регион (EUSDR - ЕУСДР) координира „Дунавска омладинска мрежа“ – пројекат који су развиле организације цивилног друштва у Дунавском региону. Кроз ангажовање различитих организација покривене су и различите теме у оквиру формиране мреже.

Стратегија ЕУ за Балтички регион (EUSBSR - ЕУСБСР) укључивање младих координира кроз пројекат Еразмус+, у питању је Омладинска платформа Балтичког мора, коју су 2020. године успоставиле панбалтичке организације као што су Савет држава Балтичког мора, Унија балтичких градова, Сарадња земаља око Балтичког мора на подрегионалном нивоу (BSSSC) и Еврорегион Балтик. Пројекат је развијен кроз активно укључивање младих људи који су се заложили за овај пројекат и организовали први омладински камп Балтичког мора упоредо са Годишњим форумом ЕУСБСР 2019. године у Гдањску.

Пројекат ЕУСАИР Тачка подршке (EUSIAR Facility point) развија приступне тачке за младе у сарадњи са доносиоцима одлука и младима, али за разлику од других макро-регионалних стратегија, у овом случају није постојао претходни пројекат на основу кога би могла да се надовеже сарадња са младима.

Иако се Управни одбор ЕУСАИР-а, током свог састанка одржаног марта 2022. године, сагласио са даљим развојем укључивања младих, а све до успостављања ЕУСАИР-овог Омладинског савета, примећено је следеће. Да успостављање Омладинског савета ЕУСАИР-а треба да одражава вољу омладине ЕУСАИР-а, а као резултат проширених и инклузивних консултација са представницима младих ЕУСАИР-а. Омладински савет ЕУСАИР се не може установити као једноставно „copy-paste“ решење из искуства других макро-регионалних стратегија, као и да би Одлуке Омладинског савета ЕУСАИР-а требало бити доношене консензусом.

Председавање БиХ Стратегијом намерава да покрене конкретну иницијативу која има за циљ да консултује младе ЕУСАИР-а, уз инклузивни приступ, да их укључи у

Стратегију и да чује њихово мишљење о томе како они виде своју улогу у оквиру ЕУСАИР-а. Иницирано је формирање ЕУСАИР Радне групе која ће допринети укључивању младих у процес планирања и имплементације сарадње у региону, а која ће се састати током јануара месеца у Сарајеву.

Тренутни концепт подразумева да Консултације са младима у оквиру ЕУСАИР-а буду развијане као пројекат у две фазе: Припремна фаза ће подразумевати: укључивање заинтересованих страна (Национални савети за младе из свих држава чланица ЕУСАИР-а и ресорна министарства), идентификацију националних представника ЕУСАИР-а и организован тренинг о ЕУСАИР-у, по угледу на приступ осталих макро-регионалних стратегија за укључивање младих. Друга фаза ће подразумевати спровођење Консултација у вези ЕУСАИР-а са младима. Планирано је да се одабрани и обучени представници младих састану у Сарајеву, током недеље која претходи Годишњем форуму, како би припремили оригинални допринос успостављању Омладинског савета ЕУСАИР-а који ће бити представљен Управном одбору ЕУСАИР-а.

